

فهرست تفصیلی

۱. تربیت نفس کلید رستگاری

۴	.....	کلید رستگاری
۵	.....	اقرار حضرت عیسی به عبودیت خدا
۵	.....	الهامات الهی
۶	.....	اقسام الهامات الهی
۷	.....	تسلیم بودن شرط بندگی
۷	.....	انسان مبارک
۸	.....	حالات بیداران
۹	.....	الهامات الهی مردی در توران
۱۰	.....	حکایت یکی از مردان الهی
۱۱	.....	سزای توهین به بلال
۱۲	.....	تربیت نفس امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>

۲. خلقت احسن انسان و هدف از بعثت پیامبران

۲۲	.....	خلیفه خدا در زمین
۲۲	.....	حاکمیت خداوند بر همه قوانین و مقررات
۲۴	.....	لقای حق، کمال لایق انسان
۲۵	.....	هدف از بعثت پیامبران
۲۶	.....	میدان پرواز برای انسان
۲۷	.....	تقسیم بندی موجودات

۲۹ ..... جنبه‌های وجودی انسان.

۳. حقیقت نفس

۳۸ ..... مسیر حرکت نفس

۳۹ ..... اندیشه در نفس

۴۰ ..... آثار تفکر در نفس

۴۲ ..... ناله نفس

۴۲ ..... تربیت نفس

۴۳ ..... نفس مرضیه در مرحله لقاء

۴۶ ..... راه مصرف نفس از نظر قرآن

۴۷ ..... امام راحل و رسیدن نفس به لقاء

۴. رابطه نفس با سعادت و شقاوت انسان

۵۴ ..... حقیقت نفس از دیدگاه عثی عَلَيْهِ السَّلَام

۵۵ ..... نعمت نفس

۵۷ ..... نفس سلیم و نفس پلید

۵۸ ..... حاصل تهذیب نفس آخوند کاشی

۶۰ ..... مصاحبه با یک مجرم جنگی

۶۰ ..... کرامت پروردگار

۵. نفس و مراحل سیر آن

۶۷ ..... مراحل سیر نفس (اسفار اربعه)

۶۹ ..... سفر اول:

۷۰ ..... معاشرت با مردم

۷۱ ..... سفر دوم:

۷۱ ..... سفر سوم:

۷۴ ..... عبدالملک مروان در حال احتضار

- سفر چهارم: ۷۵
- نمونه پاکی نفس ۷۵

۶. آراستگی و پیراستگی نفس

- عظمت قسم‌های خداوند ۸۹
- نسخه جالینوس حکیم ۹۰
- بدترین دیوانه‌های دوران ۹۱
- چشم دل پیامبر، حیران جمال معشوق ۹۲
- ارزش نفس ۹۳
- مهار نفس ۹۴
- آراستگی و پیراستگی نفس ۹۵
- وصل بدون جدایی ۹۶
- حکایت مسلم بن عوسجه ۹۷
- لیلیک گفتن جوان در سفر حج ۹۸

۷. مبارزه با نفس اماره

- معنای رب ۱۰۵
- معنای ضرر ۱۰۶
- خداوند، مشتری جان انسان ۱۰۸
- دعای نوح عليه السلام ۱۱۰
- موسی بن عمران در آغوش پروردگار ۱۱۳
- مبارزه حضرت یوسف عليه السلام با نفس خود ۱۱۴
- درخواست زکریا ۱۱۶
- توسل پیامبر اسلام و ائمه ۱۱۶

۸. اعراض نفس از خدا

- اعراض بعد از فهم و درک ۱۲۶

- ۱۲۷ ..... اعراض ابوجهل
- ۱۲۸ ..... درخواست و سفارش خدا به سه چیز
- ۱۲۸ ..... برخورد امیرالمؤمنین علیه السلام با ابن ملجم
- ۱۲۹ ..... عدالت در سخن گفتن
- ۱۳۰ ..... عدالت در خرید و فروش
- ۱۳۰ ..... اعراض نفس از عدالت
- ۱۳۱ ..... خداوند از سه کار نهی می‌کند
- ۱۳۲ ..... رعایت حق مردم
- ۱۳۳ ..... راه شناخت حق
- ۱۳۴ ..... جایگاه خدا
- ۱۳۵ ..... یا الله حسنین علیهم السلام یا الله همه عالم

۹. لطافت نفس

- ۱۴۴ ..... لطافت نفس
- ۱۴۵ ..... چگونه لطیف شویم؟
- ۱۴۵ ..... سخنرانی سلمان در مدح علی
- ۱۴۷ ..... چوب خشک موسی و سنگ
- ۱۴۹ ..... مقام و منزلت سلمان
- ۱۵۰ ..... مردی که می‌خواست اسم اعظم را بیاموزد

۱۰. راه‌های تغذیه نفس

- ۱۵۹ ..... راه‌های تغذیه نفس
- ۱۶۰ ..... آیات خدا بر سه قسم است
- ۱۶۱ ..... درخواست موسی برای دیدن خدا
- ۱۶۲ ..... صفای وجه الله
- ۱۶۳ ..... مردی که سی سال بعد از توبه‌اش نخندید

۱۶۴	..... شیخ هاشم قزوینی و معرفی قاتل
۱۶۵	..... لطافت نفس
۱۶۶	..... آیات شرعی
۱۶۷	..... علل اعراض نفس از نظر قرآن کریم
۱۶۷	..... شهید مطهری و استادش

۱۱. منازل ایمان

۱۷۸	..... حرکت قلبی و علمی
۱۷۹	..... چهار منزل در ایمان قلبی
۱۷۹	..... توصیه انبیاء و ائمه
۱۸۰	..... قدرت توحید قلبی و شهودی
۱۸۱	..... معنای شب
۱۸۳	..... امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> گوش شنوا برای گفتن مطالبش نداشت
۱۸۳	..... نَفْس، آیه‌ای که از آن اعراض می‌کنند
۱۸۴	..... حکایت مرد ژولیده و ژنده‌پوش

۱۲. قدرت نفس

۱۹۶	..... قرآن بیشتر به نفس توجه دارد تا عقل
۱۹۸	..... زندانی عناوین نشویم
۱۹۹	..... خداوند همه جا حیّ و حاضر است
۲۰۰	..... توحید واقعی
۲۰۱	..... راه خدا، معلم می‌خواهد
۲۰۲	..... نفس مگّار و کلاهدار
۲۰۳	..... بیان حالات نفس در قرآن
۲۰۳	..... مراقبت و مواظبت از نفس
۲۰۵	..... اصرار بر مواظبت از نفس در روایات

۲۰۵ ..... مراحل رسیدن به محبوب و معشوق.

۱۳. حالات نفس

- ۲۱۶ ..... نفس نوری از دیدگاه پیامبر اسلام ﷺ.
- ۲۲۰ ..... حکایت زنبور و آتش نمرود.
- ۲۲۲ ..... حالات شیطانی نفس.
- ۲۲۳ ..... دو نوع عذاب برای نفس ظلمانی.
- ۲۲۴ ..... راه مبارزه با نفس ظلمانی.

۱۴. نفخه‌های الهی و آثار آن

- ۲۳۴ ..... نفخه خلقت.
- ۲۳۵ ..... نفخه محرکه.
- ۲۳۵ ..... نفخه عقلیه.
- ۲۳۶ ..... آثار نفخات الهی.
- ۲۳۷ ..... سرانجام بی‌توجهی به نفخات الهی.
- ۲۳۷ ..... سرانجام کسانی که نفخه سوم را غنیمت بدانند.
- ۲۳۷ ..... عاقبت غافلان.
- ۲۳۹ ..... حالات مادی و معنوی لقاء الله.
- ۲۴۰ ..... نفخه عیسی علیه السلام به گیل.
- ۲۴۲ ..... نفخه توبه.
- ۲۴۳ ..... گناه جنین در شکم مادر.

۱۵. اعراض نفس از حق، علت همه بدبختی‌ها

- ۲۵۴ ..... حکایت مرحوم آخوند کاشی.
- ۲۵۵ ..... فراز و نشیب سیر و سلوک امتحان است.
- ۲۵۶ ..... پرواز فضایی سلیمان.
- ۲۵۷ ..... مشقت‌های رسیدن به مقام قرب الهی.

۲۵۸	مولای عارفان جدای از اجتماع نبود
۲۵۹	لذت بخش‌ترین ساعت
۲۶۰	راه رسیدن به مولا
۲۶۲	حکایت لیلی و مجنون
۲۶۳	ادامه لذت بخش‌ترین ساعت
۲۶۴	منازل شش‌گانه

۱۶. نفس و معامله با خداوند

۲۷۵	گروه اول
۲۷۶	جهاد
۲۷۷	گروه دوم
۲۷۷	مقایسه خورشید با جهنم
۲۷۸	چهار برنامه الهی برای بنده
۲۸۰	امید به کرامت خدا در قیامت
۲۸۱	معنای علم از دیدگاه عثی <small>ع</small>
۲۸۲	بالاترین انسان از نظر پیامبر <small>ص</small>
۲۸۲	خواب دیدن امیرالمؤمنین در جنگ صفین
۲۸۳	بشارت به ناامیدان
۲۸۴	حکایت مرد عرب
۲۸۴	خوشحالی خداوند از توبه بنده

۱۷. شب قدر و مهار نفس

۲۹۳	شفاعت
۲۹۴	توبه، قوی‌ترین شفیع
۲۹۴	حکایت مرد گنهکار
۲۹۶	عمل به گفتار

- ۲۹۶ ..... آلودگی به رذایل اخلاقی
- ۲۹۷ ..... شب قدر، شب عاشقی

۱۸. نفس نورانی و ظلمانی

- ۳۰۶ ..... ارتباط با دنیا از نظر پیامبر اسلام ﷺ
- ۳۰۷ ..... وظیفه رسانه‌های گروهی
- ۳۰۸ ..... ادامه کلام پیامبر در ارتباط با دنیا
- ۳۱۰ ..... معنای ریاضت در دنیا
- ۳۱۱ ..... دنیا اولین منزل
- ۳۱۲ ..... گربه با تربیت
- ۳۱۳ ..... مسجد، بزرگ‌ترین مرکز مسلمانان
- ۳۱۴ ..... نصیحت عارفان
- ۳۱۶ ..... ظرفیت بندگان

۱۹. نفس مطمئنه و نفس اماره

- ۳۲۵ ..... نفس مطمئنه
- ۳۲۶ ..... مرد بزرگ الهی در بخارا
- ۳۲۷ ..... مواظبت نفس رحمانی
- ۳۲۷ ..... تحمل مشکلات دنیا
- ۳۲۸ ..... تحمل شیخ جعفر کاشف الغطاء در برابر همسرش
- ۳۳۰ ..... رضای خدا در کارها
- ۳۳۰ ..... برخورد شیخ کاشف الغطاء با شخص فقیر
- ۳۳۱ ..... راه رسیدن به نفس رحمانی
- ۳۳۲ ..... ادامه موضوع تحمل استاد امام در برابر مشکلات دنیا
- ۳۳۴ ..... پیافنبر ﷺ و جوان عارف

۲۰. تبدیل روابط نفس از مادیات به معنویات

۳۴۲	هدف آفرینش انسان
۳۴۳	انسان، زیباترین موجود خلقت
۳۴۳	دیدن امام زکّان <small>علیه السلام</small>
۳۴۴	علی بن مهزیار و دیدن یار
۳۴۵	حضرت سلیمان و تخت بلقیس
۳۴۶	ابن خضیب و نماز نیکو
۳۴۶	حقیقت رحمان و رحیم در نماز
۳۴۷	معنای ستایش خدا
۳۴۷	معنای عبودیت
۳۴۸	معنای صراط مستقیم
۳۴۹	اهمیت وضو
۳۴۹	وضوی امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>
۳۵۰	دنباله موضوع ابن خضیب و نماز نیکو
۳۵۱	پدر و پسر و خانه خدا
۳۵۲	دو دوست در مسجد الحرام
۳۵۳	مبارزه با نفس و کمک خداوند

۲۱. راه مبارزه با نفس اماره

۳۶۲	تکلیف و تأثیرات آن
۳۶۲	علّت رنج بردن از لذت‌ها
۳۶۳	تبدیل روابط مادی به روابط الهی
۳۶۴	منزوی شدن مادیات
۳۶۵	منزل تجلیه
۳۶۶	رحمت خداوند در کلام امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>
۳۶۷	حکمت مشقت برخی از عبادات

- نامه ۴۵ امیرالمؤمنین علیه السلام ۳۶۸
- محبوب‌ترین بنده نزد خدا در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام ۳۶۹
- علامت رضایت خداوند ۳۷۰
- نماز ظهر عاشورا ۳۷۰
- صاحب خانه دیدن هنراست نه خانه دیدن ۳۷۱
- سخنی از امام موسی بن جعفر علیه السلام ۳۷۲

۲۲. منازل و مراحل عرفان و شناخت نفس

- مراحل لقای انسان ۳۸۲
- لقای انسانیت ۳۸۳
- منزل تجلیه ۳۸۴
- فقه، زیربنای سلامت عبادات ۳۸۶
- ناز و غمزه محبوب ۳۸۷
- منزل تخلیه ۳۸۷
- منزل تحلیه ۳۸۹
- حالت جذب و انجذاب ۳۸۹
- منزل فنا و مراحل فنای آن ۳۹۰
- فنای در افعال ۳۹۰
- مقام محو ۳۹۰
- فنای در صفات ۳۹۱
- مقام طمس ۳۹۱
- مقام حبیب ابن مظاهر و مسلم بن عوسجه ۳۹۲
- فنای در ذات ۳۹۳
- بازگشت فضیل از ظلمت به نور ۳۹۴

۲۳. لذت عبادت در دوری از نفس

- ۳۹۵ ..... پی نوشت ها
- ۴۰۰ ..... لذت بخش شدن عبادات و دوری از ظواهر مادی
- ۴۰۱ ..... عاشقی که به مقام وصل رسیده بود
- ۴۰۲ ..... امیرالمؤمنین علیه السلام و حالت انتظار
- ۴۰۳ ..... امیرالمؤمنین و اتصال به باری تعالی
- ۴۰۳ ..... اوصاف عاشقان از دیدگاه امام عنه علیه السلام و حکایت یک عاشق
- ۴۰۴ ..... تقسیم دو پیراهن توسط امیرالمؤمنین علیه السلام بین خود و قبرش
- ۴۰۵ ..... مؤمنان خواب ندارند
- ۴۰۵ ..... عذاب فراق بدتر از عذاب آتش
- ۴۰۶ ..... امام عنه علیه السلام و وعده خداوند
- ۴۰۶ ..... آتش وصل شدیدتر از آتش فراق
- ۴۰۷ ..... لذت بردن مؤمن در دنیا
- ۴۰۸ ..... حکایت مرد عالم و پسرش

سخن ناشر

در جهان پرتلاطم امروز، آیات پرشور الهی و کلام روح‌بخش معصومین و زمزم لایزال معارف شیعه مرهم جان‌های خسته و سیراب‌کننده تشنگان هدایت و رهایی جویندگان از ظلمت‌های نفس است. عالمان دینی و عارفان حقیقی غواصان این اقیانوس بیکران معرفت‌اند که گوهرهای ناب علوم قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام را به دست آورده و به مشتاقان حقیقت عرضه می‌نمایند.

در این میان، کرسی منبر و خطابه رسانه دیرپا و سازنده‌ای است که از دیرباز زمینه ارتباط و انتقال معارف دینی و مکارم اخلاقی را میان عالمان و متعلمان فراهم کرده است و عالمان آگاه و هادیان دلسوز، که عمر خویش را صرف تتبع و تحقیق در آثار علمی شیعه نموده‌اند، عباد الله را به مصداق کریمانه «ادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنة»، با کلام نغز و لطیف خود به راه سعادت دعوت کرده‌اند.

مجموعه حاضر، که با عنوان «سیری در معارف اسلامی» در مجلدات مختلف و موضوعات متنوع در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد، مجموعه مباحث عالمانه و ارزشمند محقق ارجمند حضرت استاد حسین انصاریان، مدظله العالی، است که یکی از عالمان برجسته و میراث‌داران گوهر سخن در زمان خویش است که استواری کلام و لطافت بیان نافذشان بر اهل نظر پوشیده نیست.

این گنجینه ارزشمند حاصل نیم قرن مجاهدت علمی و تبلیغی حضرت استاد جهت

نشر و ترویج فرهنگ غنی شیعه بر کرسی بحث و نظر می‌باشد که به منظور پربارتر ساختن محتوای تبلیغ دینی در جامعه و استفاده بیشتر طلاب محترم علوم دینی به زیور طبع آراسته می‌شود.

در این مجموعه گرانقدر، تلاش شده است با تکیه بر ویرایشی روشمند و دقیق - که شرح آن در یادداشت ویراستار آمده است - ساختار هنرمندانه مباحث و سبک استاد در ارائه سخن از بین نرود، تا ضمن نشر فرهنگ انسان ساز آل الله ﷺ شیوه منحصر به فرد استاد در تبیین معارف دینی نیز حفظ شده و به مشتاقان ارائه گردد.

مجلدی که اکنون تقدیم خوانندگان گرامی می‌شود بیست و چهارمین اثر از این مجموعه سترگ و دربردارنده ۲۳ گفتار در باب نفس و مطالب گوناگون آن می‌باشد که مربوط به سخنرانی‌های استاد در ماه رمضان ۱۳۶۲ در حسینیه هدایت تهران است.

این مکتوب، علاوه بر در برداشتن متن سخنرانی که لاجرم سبک و سیاق متن را نیز گفتاری می‌سازد، از فواید زیر خالی نیست:

- عنوان بندی مناسب و تفکیک مطالب و موضوعات.

- استخراج مصادر آیات و روایات و ارائه مطالب متنوع دیگر در پی نوشت.

- ذکر نام مستقل برای هر بحث (در انتخاب نام هر مجلد و نیز هر گفتار غلبه موضوع

مدنظر بوده است، نه انطباق کامل موضوع و محتوا)

- مجموعه متنوع فهرست‌ها و...

در پایان، با امید به این که این اثر مورد رضایت حضرت حق و اهل بیت عصمت و طهارت ﷺ و مقبول نظر مبلغان دینی قرار گیرد، لازم است از استاد انصاریان، دامت برکاته، که این فرصت مغتنم را در اختیار قرار دادند سپاسگزاری نمایم.

مرکز علمی تحقیقاتی دارالعرفان

پیش گفتار مؤلف

«الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ آلِ اللَّهِ»

پایه گذار منبر و جلسات سخنرانی برای رشد و هدایت جامعه وجود مبارک پیامبر اسلام صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بود. ارزش تبلیغ دین از طریق منبر و جلسات تا جایی بود که خود رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تا روز پایان عمرشان با کمال اخلاص به بیان معارف دین پرداختند و در این راه زحمات سنگینی را متحمل شدند. پس از پیامبر، وجود مقدس امیرمؤمنان عَلَيْهِ السَّلَام ادای این تکلیف الهی به عهده گرفتند که بخشی از سخنرانی‌های آن حضرت در کتاب بی نظیر نهج البلاغه موجود است.

امامان معصوم، به ویژه حضرت باقر و حضرت صادق عَلَيْهِمَا السَّلَام نیز تا جایی که فرصت در اختیارشان قرار گرفت و مزاحمتی از جانب حکمرانان بنی امیه و بنی عباس برایشان پیش نیامد این مهم را به صورت بیان معارف الهی و رشته‌های مختلف علوم به صورتی که حجت تا قیامت بر همگان تمام باشد به عهده گرفتند و دیگران را که مورد اعتمادشان در علم و عمل بودند به این مسأله تشویق کردند.

عالمان مخلص و باعمل شیعه برای حفظ دین خدا و تبلیغ معارف الهیه بر اساس قرآن و فرهنگ اهل بیت قرن به قرن تا به امروز که سال ۱۳۸۷ هجری شمسی است این جایگاه عظیم را حفظ کردند؛ شخصیت‌هایی چون شیخ مفید، شیخ صدوق، شیخ

طوسی، علامه محمدباقر مجلسی، شیخ جعفر شوشتری و در قرن معاصر بزرگانی چون آیت الله العظمی بروجردی، آیت الله سیدعلی نجف آبادی، آیت الله حاج میرزا علی شیرازی، آیت الله حاج میرزا علی هسته‌ای، آیت الله حاج میرزا علی فلسفی تنکابنی و... با داشتن مقام مرجعیت و مقام علمی بسیار بالا در ماه رمضان و محرم و صفر به منبر می‌رفتند و از این طریق دین خود را به قرآن و اهل بیت ادا می‌کردند.

این جانب حسین انصاریان که سالیانی از عمرم را در شهر مقدس قم، این آشیانه اهل بیت، نزد بزرگانی از مراجع و اساتید مشغول تحصیل بوده‌ام، بر اساس وظیفه‌ای که احساس می‌کردم رو به جانب تبلیغ و تألیف آوردم و در این راه، فقط توفیق حق رفیق راهم بود. در زمینه تبلیغ بیش از شش هزار سخنرانی در نزدیک به پانصد موضوع مختلف بر پایه قرآن و روایات اهل بیت و تاریخ صحیح و نکاتی از حیات پاکان و اولیای الهی پرداخته‌ام و امیدوارم تا لحظات پایان عمر هم چنان توفیق ادای این وظیفه را از جانب حق داشته باشم.

مؤسسه دارالعرفان، که در شهر قم در جهت نشر معارف قرآنی و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام کارهای مهمی را در سطح جهانی انجام می‌دهد، بنا گذاشت متن این سخنرانی‌ها به صورت مکتوب درآید تا در اختیار طلاب حوزه‌ها و دانشجویان و مردم علاقمند قرار گیرد و این مجموعه که احتمالاً حدود دویست جلد خواهد شد در آینده منبعی برای مبلغان شیعه قرار گیرد. من پس از سپاس از حضرت حق لازم می‌دانم به خاطر تحقق این مهم از دو فرزندم و جناب آقای پیمان تشکر کنم و از خوانندگان، به خصوص مبلغان گرامی، درخواست دعا نمایم. حال، این شما و این اثر اسلامی که فقط لطف و رحمت حق سبب ظهورش شد.

فقیر: حسین انصاریان